

Vicent Todolí (Palmera, 1958) serà, al mes de setembre, el director del nou Museu d'Art Contemporani de Porto. Després d'onze anys a l'IVAM com a cap de l'àrea artística, Todolí deixa al seu darrere una col·lecció i 140 exposicions.

"L'IVAM va ser moneda electoral"

Després d'onze anys a l'ombra, resulta complicat exercir un càrrec públic?

—Fàcil no és, especialment perquè la comoditat de treballar de manera responsable però sense anar d'estrella és un camí molt més planer.

—L'IVAM ha patit en els darrers temps un moment de perill on es jugava fins i tot el seu prestigi internacional.

—Vaig descriure aquest moment com un torpede en la línia de flotació de l'IVAM del qual seria difícil recuperar-se, almenys en aquell mateix moment. Perquè, de sobte, van prendre l'IVAM com a objecte de desig. Havien d'atacar-lo per dir que ells podrien fer-ho millor; i apareixia cada dia a les pàgines dels diaris no exactament per l'activitat que s'hi duia a terme. Davant d'aquesta situació, vaig estar temptat d'abandonar-ho, perquè s'estaven posant bastons a les rodes. De fora, els col·legues fan elogis desmesurats mentre que a casa carregaven contra nosaltres amb dades falses i mitges veritats. Vaig pensar aleshores que el nostre succés havia estat el nostre fracàs. A partir d'aquell moment, vaig sentir el fenomen de "ningú no és profeta en la seua terra". Va ser un any molt difícil en què els estímuls que m'havien animat a treballar durant tot aquest temps, de sobte, havien desaparegut.

—Quin fou el moment clau en aquest període crític?

—Quan l'IVAM es va oferir com a moneda d'intercanvi electoral. Aquest és el fet que marca un abans i un després en la història del museu. Perquè abans, semblava que l'IVAM estava blindat. És clar que quan esdeingué mercaderia electoral, la feina d'aquells que hi treballàvem no era reconeguda com a tal sino que també ens vàiem utilitzats per a uns propòsits.

Això va produir una disgregació a l'interior de l'equip.

—De fet, quan es va anunciar Consuelo Ciscar com a possible candidata a l'IVAM i com a autora del programa dels populars per al Centre, això va suscitar reaccions d'alarma.

—Sí, i sobretot per la manera que ho feia. Presenta-

va un dossier amb unes dades incorrectes per a aconseguir la direcció del museu. Tampoc no és que fóra l'única responsable, sinó que qui li ho va oferir també va dirigir el joc. Dins la ignorància del que és un museu, es pensen que aquest és únicament un edifici; i que una vegada aquest edifici té un prestigi, tot va rodar. No és així: un museu és activitat, i si aquesta activitat no respon als estàndards fixats amb anterioritat, el museu està destinat a morir. Aleshores, per què tocar una cosa que funciona i que s'ha cobrat un prestigi?

—Fins ara, tots els directors havien seguit una mateixa línia i l'arribada dels populars és la que ha provocat una ruptura.

—Perquè en primer lloc, encara no s'havia produït cap canvi polític des que l'IVAM està en vida. Tots els canvis es van decidir des de dins del centre. I va ser l'IVAM qui nomenava ell mateix la seua successió. Aquesta, per contra, ha estat la primera vegada que s'ha fet des de fora; i això ha marcat un abans i un

"L'IVAM es va oferir com a moneda d'intercanvi electoral. Aquest és el fet que va marcar un abans i un després en la història del museu. Quan esdeingué mercaderia la feina d'aquells que hi treballàvem no era reconeguda."

després.

—Ara, tot i que el perill de què parlàvem sembla que s'ha alleugerit, Juan Manuel Bonet sí que ha imposat noves orientacions.

—La seua irrupció va ser molt poc elegant. I en aquell moment, vaig estar a punt d'abandonar-ho tot i anar-me'n. Després, la situació es va arreglar. Ell va arribar pensant que els polítics volien un producte di-

ferent i va voler imposar el seu criteri. Aquesta no és la manera. Sí que es va pactar, però jo no m'hi identificava, perquè per a comprometre'm en un projecte he de creure almenys en un 80% i no en un 40%. Reconec que no sóc home de mitges tintes i pense, a més, que els pactes es poden realitzar en política però no en cultura. La cultura va més enllà.

—*Se'n va deixant alguna assignatura pendent?*

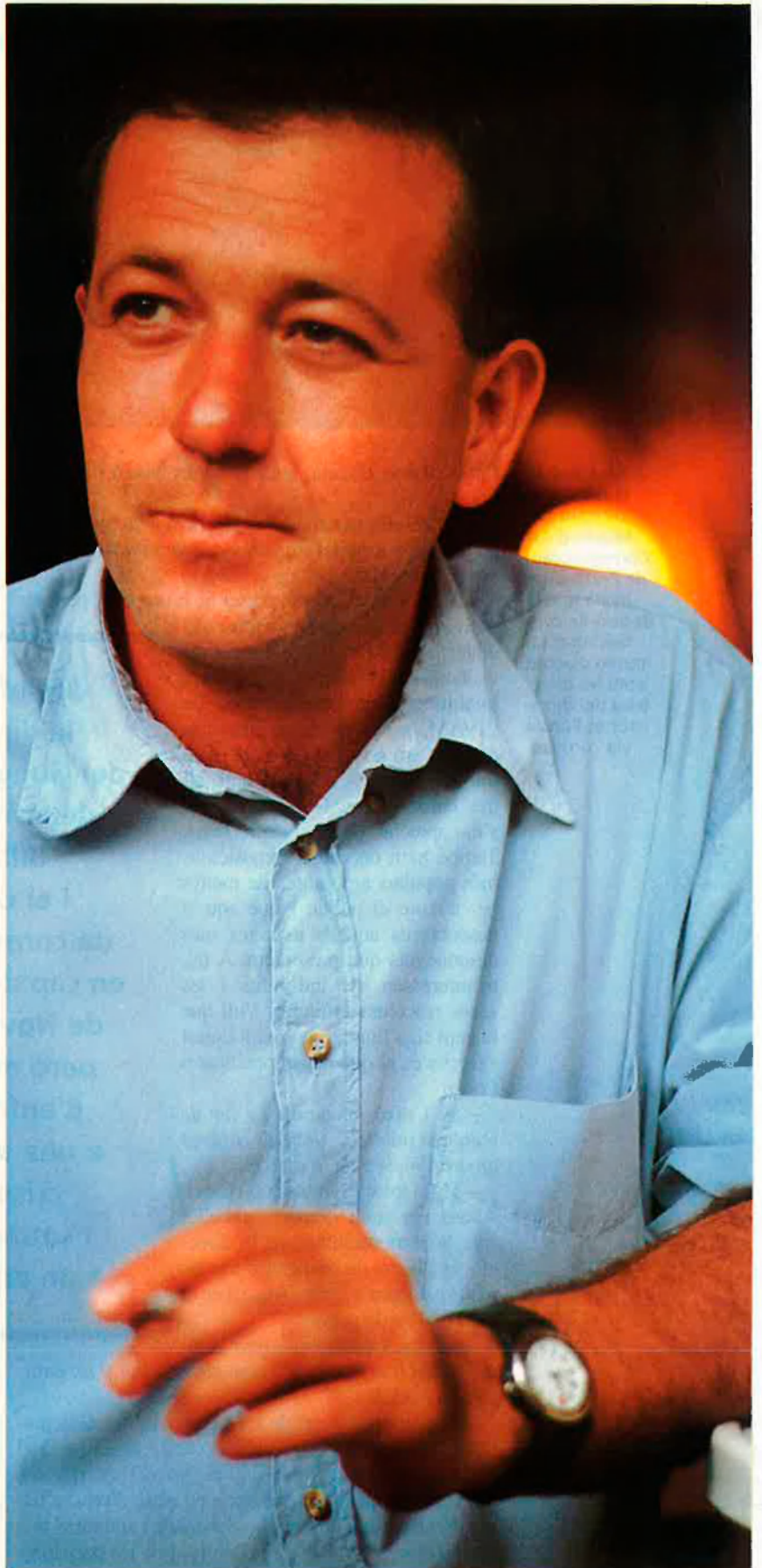
—Algunes. Però la gran pedra que tinc a la sabata és no haver pogut presentar tota la col·lecció sencera, una exposició que tenia pensada per a l'octubre, però em van ordenar d'esperar a mostrar-la fins que el PP no comprara obra. Si tinc un compte pendent és aquest: presentar la col·lecció tal com s'havia concebut. Per contra, la col·lecció que es puga presentar després serà fruit d'un pacte i no exactament tal com l'havíem concebuda des d'un principi. Fonamentalment, si me n'he anat és perquè he considerat que s'ha produït una ruptura en la línia original, un abans i un després; i també per aquest concepte d'amanida mixta, de pactes en l'àmbit de l'art. Més val que hi haja un sol responsable que no dos, perquè, fins ara, jo havia tingut les ales lliures si no al cent per cent sí al vuitanta per cent, que ja és molt. I, a més, és realment injust que una cosa que funcionava i que rebia recompenses de fora, l'hagen hagut de tocar.

—*Potser l'estratègia dels populars ha estat posar un entès en art, un crític com és Bonet, per a dirigir un museu i imposar-hi el seu criteri.*

—En un país on no hi ha tradició de museus, es pensa que qualsevol persona que treballa en l'art pot portar un museu. Això és un gran error. Un museu com l'IVAM no és una pàgina d'un dominical, i es pot ser molt bo com a crític, però no com a director d'un centre. De la mateixa manera que jo vaig optar per ser un professional de museus i el meus objectius són les col·leccions i la museologia, no gosaria mai escriure crítica d'art. La meua il·lusió és escriure amb exposicions, però no amb paraules.

La meua situació, sempre l'he vista com aquell qui s'amaga darrere de la càmera i no existeix, i intenta aconseguir d'una situació la millor llum. Jo, sempre darrere; el primer és l'artista, amb el qual hauré mantingut anteriorment un diàleg. I a l'IVAM, el prestigi l'han fet els artistes, satisfets d'haver trobat aquest diàleg.

La meua intenció en el programa d'exposicions ha estat precisament presentar diferents artistes, diferents èpoques o diferents vehicles d'expressió; i tot per a fer veure que no hi ha cap moment, cap persona o cap mitjà que valga més que un altre. Perquè si el museu ha d'ensenyar alguna cosa és a tenir una mirada crítica de l'art. Per aquesta raó, m'interessen les exposicions que sorprenen, les que mostren l'altra cara de la moneda, i no aquelles que provoquen llargues cues on la gent espera, abans d'entrar, amb la boca oberta. Si l'art ensenya alguna cosa és a ser un individu, a convertir la massa en individualitats. Aquesta és la gran lliçó de l'art. L'art no és la massa, és l'individu. I això no té res a veure ni amb la història de l'art escrita ni amb la crítica; té a veure amb

Vicent Todolí.
El futur nou director del Museu d'Art Contemporani de Porto assenyala que la decisió de confectionar un museu d'acord amb les directrius del director és l'única via correcta.

l'experiència directa, amb la confrontació i els sentits.

—*No resulta massa utòpic pensar que el públic pugui captar, a través d'exposicions, aquesta visió transcendent de l'art?*

—El públic en general, potser no ho captarà, però els individus, sí. A més, en un museu el diàleg no sols s'estableix amb els visitants sinó també entre les altres institucions de recerca. Des de l'IVAM, he intentat entrar en camps que fins ara no s'havien tocat o entrar-hi per altres vessants, amb altres enfocaments. I això és el que s'ha apreciat de la nostra feina. També hem coordinat exposicions més populars amb altres de menys per atraure el públic i que aquest descobreix aquells aspectes més desconeguts que presentem. A mi, m'interessen els individus i les seues reaccions crítiques. Vull que la gent siga lliure, que trie. I aquest exercici és el que pense practicar a Porto.

—*Sí, i això ho haurà de fer de manera pública, després d'onze anys a l'ombra de la direcció.*

—M'ha tocat exercir el nou paper. Abans era molt còmode treballar sota la responsabilitat de la direcció; ara, hauré de concentrar tots els meus esforços a Porto. Aquest és el preu que he de pagar.

—*Es clar, i quan li oferiren la direcció del nou museu era com haver-li posat un caramel a la boca.*

—Em van posar un de més gran amb el Guggenheim. M'oferien la direcció del centre de Bilbao i el càrrec de conservador en cap de Nova York, que era com accedir a Hollywood per a un actor. Però, m'havia d'enfrontar a una societat crispada i sotmetre'm a un director... I vull estar sol enfront de les decisions,

però alhora necessite treballar en equip i amb un diàleg.

—*Aleshores, com pensa plantejar-ho?*

—Encara no ho he decidit. Primer, hauré d'estudiar el context i el marc històric, geogràfic i social. El que sí que puc dir és que serà un programa completament internacional, perquè l'art no té fronteres. És més: l'art és la força de l'individu per a transcendir la societat. Partint d'això, no faré mai un museu "d'art nacional". Ara, tinc més de dos anys per a construir aquest Museu d'Art Contemporani, el programa i una col·lecció.

—*A Portugal, li han deixat les mans lliures perquè faça el museu que vulga?*

—Sí, això és el que m'ha decidit a acceptar el càrrec. Tinc ja idees per a una possible col·lecció, encara que sóc conscient de la dificultat i el temps que implica engegar-ne una de nova. Perquè el que no és normal és realitzar una col·lecció com la de l'IVAM en un termini de temps tan ajustat. Estava clar que l'IVAM va interessar políticament i va rebre un suport econòmic molt fort. A Porto no serà tan important, però almenys em permetrà bastir-ne els fonaments per aquell que vinga darrere.

El problema de molts museus a l'estat espanyol és que primer han construït l'edifici i després han buscat un director. Ací ho han fet de manera intel·ligent perquè el director, abans que existesca el contenidor, necessita un temps de reflexió.

—*Entre d'altres raons, per analitzar quines són les necessitats del museu i confrontar-les amb el projecte arquitectònic. Estic pensant en les limitacions museològiques de l'edifici de Meier per al MACBA.*

—Aquell edifici podria haver servit per a un restaurant, per a una església o un palau de congressos... Un museu? Sincerament, no ho veig com a tal. L'arquitectura d'un museu necessita un interlocutor amb sentit pragmàtic, conscient de les seues necessitats.

—*Quant a col·leccions, els museus normalment es limiten a tenir mostres de fotografia, vídeo o altres vessants de l'audiovisual.*

—Això, per mi és una base, com també la dansa o el teatre. En definitiva, es tracta de l'altra part d'un fet cultural. Sempre hi haurà coses que estaran en els límits de l'art

quant a disciplina; però jo no crec en les disciplines. No renuncie a mirar siga on siga, encara que la gent crega que es tracta de disciplines diferents. No pense ja en fotografia, vídeo o disseny, sinó en molts altres canals d'expressió. No negar-se a mirar perquè no siga del teu camp. Si crec en alguna cosa, és en això.

"M'oferien la direcció del Guggenheim, del centre de Bilbao i el càrrec de conservador en cap del centre de Nova York; però m'havia d'enfrontar a una societat crispada i sotmetre'm a un director."

Eliseu T. Climent